

FOTO VORANC VOGEL

S prevelikimi čevlji čez močvirje krize

Po štirih letih se je v soboški Muri začela ponavljati zgodovina. Prvič, leta 2009, je bila res prava tragedija: brez dela je ostalo več tisoč ljudi in nekajkrat toliko družinskih članov, stopnja brezposelnosti v Pomurju se je povečala za nekaj odstotnih točk, malodušje je zajelo tudi tiste, ki so še vedno delali, in vsi so postali previdni in varčni. Stečaj Mure je kot domine podiral vse okrog sebe in pokrajino vleklo proti dnu kriznega tolmuna.

Jože Pojbič o odpuščenju v Aha Muri

Dve leti po začetku stečaja sta tisto, kar je v Muri preživelo vse pretrese in čiščenja, kupila Mojca Lukančič in Nigel Buxton. Bila sta prepričana, da tega žilavega preostanka nekdanjega prekmurskega tekstilnega giganta nič več ne bo moglo uničiti ter da bosta s svojim programom razvoja Mure in ohranitve

Če pogodba ne bo izpolnjena, bo treba subvencije vrniti, je neomajno ministrstvo. Delovnih mest uspešna. V to sta prepričala tudi odgovorne v takratni slovenski vladi in na ministrstvu za gospodarstvo ter za uresničitev svojih načrtov dobila 5,8 milijona evrov

pogojno nepovratnega proračunskega denarja. Pogoj je bil le, da pet let ohranita 1520 delovnih mest.

A sta se, kot kažejo dogodki zadnjih mesecev in tednov, ki se končujejo z odpuščanjem skoraj tristo delavcev, uštela. Tragedija stečaja Mure iz leta 2009 se je začela ponavljati kot farsa, v kateri pri reševanju podjetja in delovnih mest nihče ne sliši nikogar. Tako kupci Mure že od lanske jeseni ne slišijo dobro, ko jim lastniki Aha Mure kažejo njihove informativne rezervacije proizvodnih zmogljivosti ter zaradi krize in zmanjšanja povpraševanja naročajo za petino manj končnih izdelkov, kot so obljubili pred začetkom sezone. Banke že od začetka marca ne slišijo lastnikov Mure, ko jih ti prosijo za likvidnostno posojilo, s katerim bi zakrpal finančno luknjo, ki je nastala zaradi zmanjšane števila naročil kupcev. Sindikat Mure ne sliši lastnikov, ki delavcem dopovedujejo, naj potrpijo in da denar za plače in prispevke bo, ter zahteva plače in prispevke v zakonskem roku.

In zdaj ko zaradi vseh naštetih težav v Aha Muri odpuščajo prvih 291 delavcev, vlada oziroma ministrstvo za gospodarstvo ne sliši Mojce Lukančič, ko jih ta prepričuje, da so sedanje težave posledica objektivno slabših gospodarskih razmer v Evropi in v svetu ter da zato ne bi bilo pošteno, če bi Aha Mura morala zaradi odpuščenja vračati pred dvema letoma dodeljene subvencije. Če pogodba ne bo izpolnjena, bo subvencije treba vrniti, je neomajno ministrstvo.

Ne nazadnje tudi Mojca Lukančič in Nigel Buxton od vsem dogajanju z Aha Muro nočeata slišati kritike javnosti, da sta z nakupom Mure morda vendarle stopila v prevelike čevlje, ki so se jima na poti čez močvirje krize že začeli sezuvati, čeprav je do trdnih tal še zelo daleč...

Enakost

Chris je imel na prsih napis očka, Carl ati. Triletna Harper ni imela napisu, a ji ni bilo kaj dosti mar. Rahlo naveličana gneče pred znamenitim lokalom Stonewall Inn v New Yorku se je motovila med njenimi nogami ter predvsem hrepnela po koščku pice. Vsi trije so družina, kar jim od srede priznava trinajst ameriških zveznih držav in zvezna vlada v Washingtonu. Ameriško vrhovno sodišče, ki ima podobno vlogo kot slovenski ustavni sodniki, je v zelo delavnem tednu objavilo zgodovinsko odločitev, da imajo poročeni istospolniki pari popolnoma enake pravice kot poročeni heteroseksualci.

Sebastijan Kopušar o odločitvi ZDA za enakopravnost poročenih istospolnih parov

Ugotovitev, da je to, ali je zakon dober ali slab, odvisno od srca poročenih, ne pa od njihovega spola, je civilizacijski dosežek, ki se ga moramo Slovenci znež naučiti. Pred Stonewallom, kjer se je leta 1969 v znamenitih protestih rodilo gibanje proti poniževanju, ki ga doživlja ljubezen od istega spola, so se v sredo objemali številni pari. Ni šlo le za sodno zmago, v čustvenem popoldnevu so čutili, da je z njihovih ramen padlo še eno breme in so še korak bližje temu, da ne bodo več nemoralni, razuzdani, lahkoživi (kot so slovarji dolgo prevajali besedo gay), ampak le popestritev običajnega in vsakdanjega.

Vrhovno sodišče, na katerem ima trenutno večino sicer konservativna politična smer, je bilo previdno, in pravice do poroke ni razširilo na vse države ZDA, ampak je odločitev prepustilo vsaki zvezni državi. To pomeni, da bo predvsem konservativni ameriški jug potreboval še nekaj let, preden se bodo otresli biblijskih verig in zmogli preskok v moderno človečnost. Toda nasprotniki istospolne ljubezni zdaj povsem jasno vedo, da stojijo v bran nezadržnemu toku, da jih bo čas povozil, zgodovina pa zgneta v postransko motnjo z napačnimi idejami in trdim srcem.

Podobno kot velja za beli rasizem, včasih tako zakoreninjeno gibanje, da so morali državam na jugu odvzeti pravico do odločanja o lastnem volilnem procesu in jo predati v roke Washingtonu. Zakon o volilni pravici, kot se imenuje omejitev, je eden od kronskih draguljev gibanja za državljanske pravice. Toda vrhovni sodniki so mu ta teden obrusili zobe, ko so sklenili, da zveznim državam in okrožjem ni treba več prositi za dovoljenje ameriškega pravosodnega ministrstva, če želijo spreminjati volilne zakonodaje. Konservativna večina na sodišču je menila, da so se ZDA v skoraj petdesetih letih tako spremenile in da takšna skrb za manjšine ni več potrebna. V Teksasu so takoj oznanili, da bodo spremenili zakonodajo na način, ki bo udeležbo na volitvah otežil predvsem ravnim, nežobraženi in velikokrat pasivni temnopolti skupnosti. Toda tudi jezni beli moške ameriškega juga stojijo v toku, ki bo razžr njihovo samopasno oblastnost. Odločitve sodišča so se veselili v tednu, ko je smrtmost belopoltni Američanov prvič prevladala nad rodnostjo. Hkrati se temnopolti prebivalstvo zadnja leta s severa pospešeno seli nazaj na jug, ta je prizorišče izjemne demografske eksplozije latino skupnosti. To pomeni, da se bo morda »zmagovalcem« tega tedna kmalu kcalco po zaščiti pravic manjšin.

Vsiljiva barvitost za slepce

Reklamni panoji Podjetja onesnažujejo in zelo nekulturno uničujejo krajino, delovna mesta, domovino

V poplavi reklam in kartic zvestobe, kjer zbiramo nalepke za nakup artiklov včasih negotove kakovosti, je zanimivo, da avstrijski trgovec (že ime pove, da je varčen) doma v svoji domovini severno od nas ne zapade takim reklamnim igricam in njegovi člani kupci v trgovinah kupujejo, kar pač potrebujejo, in jih pri tem ne žene čredni nagon.

Ali si ljudje sploh predstavljajo, kako lepo jim pomagamo pri zbiranju podatkov o potrošniku? O vsakem izmed nas vedo, kdo kdaj ljubi vampe in kdo raje je burek. Katera dama je morda v veselem pričakovanju, ker ne kupuje več izdelkov za mesečno perilo, računalnik lahko preveri njeno starost in bazi kupcev in kdaj je nazadnje načrtovala romantično večerjo s svečkami in šampanjcem. Stroške za tovrstne plačnice ne zbiranje in analize plačujemo kupci sami.

Visoki stroški za ničelno sporočilno vrednost

Ob naših avtocestah vznikajo vedno novi reklamni panoji. Težko bi jih opravičili kot prispevek k informiranju kupcev. V socialističnih časih smo obcestne reklame na velikih panojih prezirali kot kapitalistično zaroto. Hkrati pa so pomenile barvitost, ki je doma nismo poznali in smo bili skoraj tako zivi in puščobni kot nekdanja Vzhodna Nemčija. Reklame megalomanih na panojih, včasih večje od 5 ali celo 25 metrov, sam vidim predvsem kot nepopisno onesnaževanje naše deželice in izgubljanje naše identitete, ki so jo še ne dolgo tega

predstavljali kozolec in lepo obdelana rodovitna zemlja ter pošteni ljudje. Zanimiva je primerjava seznama držav z najmanj korupcije (http://www.transparency.org), med katere sodijo Danska, Finska in Nova Zelandija: v teh treh državah ni reklamnih panojev. Če smo odkriti, tudi Nemčija in Avstrija ne poznata obcestnih reklam ob avtocesti, razen tistih šokantnih, ki sporočajo, naj vozimo počasnije.

Morda je mogoče dokazati povezavo med številom nesreč in številom reklam. Vse reklame ne sodijo na krožišča, kjer je zato precej slabša prepoznavnost vozil in posledično večja možnost za prometne nesreče. Nikakor ni mogoče dokazati, kako na drobno popisane znam lokalnih bifejev in obrtnikov v ovinku pred semaforiziranim odcepom za Lesce lahko pripomore k povečanju prometne varnosti. Če to ni pristojnost ministra za promet in njegovih inšpektorjev, potem je to v pristojnosti ministra za zdravje, ker bi morali vsem odgovornim »predelati« mozzgane. Če se na kakšnih plankah zapuščenih gradbišč pojavi plakat za volitve ali cirrus, je to, recimo, dopustno »informiranje«, ki se pojavi vsakih nekaj let. Precej bolj pa je moteče, če se sredi polj pojavijo obcestni panoji, ki niso smiselni in nimajo sporočilne vrednosti. Po eni strani so velik strošek za podjetje, ki jih mora plačati za svoje reklamiranje in ga naša, večinoma opešana podjetja ne zmorejo več. Še bolj se zato reklamira tuja, močnejša konkurenca in izpodriva domače

GOSTUJOČE PERO

Andrej Čufer uni. dipl. ing. arh, MBA

sokove, praške, ubožane banke, zobne vodice in take z okuski ter ritke z gubicami in take s faktorji. Strošek se prenaša neposredno v ceno izdelkov in vsi to navlako ob cestah tako ne plača podjetje, ampak kupec, ki mu ta podjetja zelo nekulturno uničujejo krajino,

Reklam, ki so nerazumljive za turiste, tudi mi ne potrebujemo. Denar bi lahko uporabili za novo zasaditev zelenja.

delovna mesta in, če hočete, tudi domovino. Pa tukaj ni samo strošek za plakat, ampak še vsi stroški agencij, manekenov, oblikovalcev, fotografov, retušerjev ... morda celo kreditov, ki so jih najeli za financiranje reklam. bi pogledali še bolj podrobno, tudi pranje denarja in odlivi iz podjetij se najlažje izvedejo prek reklam, ker so te pač najdražje in se jih ne da prav dobro nadzorovati.

Katalogi izdelkov ali plakatni ineniki

Umeščanje plakata na gozdni rob, pred Kranjem v smeri Jesenic, bi morda bilo še dopustno, ker je

plakat na temnem ozadju nekako usklajen in deluje dvodimenzionalno. Plakat, prosto stoječ sredi polja, pa ob našem gibanju mimo nenehno spreminja perspektivo, ker deluje tridimenzionalno. To zahteva dodatne nevrone za obdelavo podatkov in našo večjo pozornost, kar pa v prometu ni varno. Morda bi Dars lahko zmanjšal hitrost na avtocestah na 80km/h, da bi vozniki lažje varneje vozili mimo reklam, kot smo salomonsko rešili varnost v požarno nezaščiteni šentviški galeriji.

Minister za kmetijstvo in zdaj še za okolje z drugim mandatom, ki se je v prvem izkazu s prispevom na gradnjo za celotne zemljiške parcele, je morda pravi naslov, ko gre za zaščito naše domače grude. Kmetje uveljavljajo njihove pravice na katastrski podlagi, ki jih priznava EU, zelo malo verjetno pa je, da kot svoj dohodek prikažejo denar, ki ga pobirajo od postavitve reklam na njivah.

Načelno se v enakopravni družbi lahko reklamirajo skoraj vsi, z nekaj izjemami, kjer smo z več srečo kot pameti ugotovili, da ni primerno reklamirati tobaka in alkoholnih pijač. Postavlja pa se vprašanje, ali je ena najpre-

poznavejših reklam, v kateri nas nagovarjajo s petimi različno obarvanimi ritkami, lahko vzor prodajalcu kemičnih stranišč, ki poskuša v svoji inovativnosti doseči podoben odmev oziroma doseg kupcev. Ta plakat deluje bolj kot katalog vseh izdelkov, kaj če se prodajalec vijakov odloči na plakatih objaviti vse svoj proizvodni program? Ali pa da telefonska družba kar na plakatih objavi vse svoje naročnike kot plakatni imenik? To na srečo verjetno ni mogoče, ker bi to preprečili uradniki za varovanje osebnih podatkov.

Zelo in še bolj moteče so grafično slabo oblikovane in še slabše domišljene reklame, ki jih osebno jemljemo kot žalitev. Ugotovili smo že, da nam onesnažujejo vodo in zrak ter da so škodljive. Naš pogled na neštete največkrat nepomembne informacije, ki jih sporočajo reklame, je treba pogledati tudi skozi oči turista, ki ne razume našega jezika. Reklame s slogani in sporočili so najpogostejše namenjene domačim voznikom in tako popolnoma nerazumljive in nepotrebne za turiste.

Če so nepotrebne za turiste, so morda nepotrebne tudi za nas in ta denar bi morda lahko uporabili za novo zasaditev zelenja. Naredimo to našo deželo spet prijaznejšo in bolj lepo ter za vse primernejšo.

Prispevek je mnenje avtorja in ne izraža nujno stališča uredništva.

POVEZANE VSEBINE delo.si/mnenja

PISMA BRALCEV IN ODMEVI PISMA@DELO.SI

Bavčar pozabil na odpuščene in dolgove

Gospodu Bavčarju se zahvaljujem za presenteljivo razkritje in včerajšnjih Pismih bralcev, v katerem je jasno zapisano, da je za vse odpuščene delavce v Istrabenzu, za ves polom in sesutje sistema kriva samo moja percepcija: »Boris Šuligoj skuša ves čas pripovedovati neko svojo zgodbo.« Če ne bi imeli Bavčarevih pisem, bi vsi mislili, da je morda pri vsem imel spoštovani bivši predsednik uprave kaj zraven, na srečo po zdaj vemo, da v resnici Boris Šuligoj pripoveduje neko svojo zgodbo in da se je celo zavzel za stečaj. (»On je bil tisti!«) Živel sem torej v zmoti. Najbrž sem tudi narobe slišal besede spoštovanega polit-ekonomista v Odmevih, ko je bilo slišati, da v Istrabenzu niso nikogar odpustili. Niso odpustili, ampak je bilo »zmanjševanje števila zaposlenih le del premišljenih programov poslovnega prestrukturiranja«.

s prstom pokazal na vse te neke moje zgodbe, bom težko zanikal, da je bila pisarna Delovega dopisništva komaj 200 metrov stran od sedeža njihove uprave. Da pa je ves ta kaos v primorskem in slovenskem gospodarstvu samo plod moje percepcije, kaj takega si res nisem upal niti misliti. **BORIS ŠULIGOJ, DELO**

Janšev bojkot

Janša s svojimi somišljeniki je bojkotiral osrednjo proslavo ob dnevu državnosti in kot razlog navedel navzočnost rdeče zvezde na praporih. Tako je ponovno dokazal, da mu je netenje sovražstva rdeča nit njegove politične kariere. Ni mu nerodno, da si na takšen primitiven način zatiska oči pred resnico, ki jo pozna tako rekoč ves svet: Če se leta 1941 ne bi tisti zavedni in hrabri Slovenci, ki jim je kaj bilo do svoje domovine, uprli okupatorju, ki je prišel k nam z ukazom svojega vodje, »da naredi to deželo spet nemško«, tudi samostojne Slovenije 50 let pozneje po vsej verjetnosti nikoli ne bi bilo. Ti ljudje, partizani, borci proti okupatorju, so na svojih pokrivalih v obliki Triglava (tudi danes ga imamo v našem državnem grbu

ki simbol Slovenije in slovenstva!) in na zastavah imeli našite rdeče zvezde – simbol borbe za domovino Slovenijo. In pod tem, od Janše in njegovih podanikov (med njimi je tudi evropski poslanec!) tako osovražnim simbolom, so premnogi, med njimi, tudi moj oče, dali svoja življenja. Zato si takšni, ki se rdeče zvezde kot simbola borbe proti okupatorju stramejo ali jo celo sovražijo, čeprav so jo nekoč tudi sami uporabljali za svoje politične in drugačne ambicije, niti ne zaslužijo, da se pokažejo na prireditvi, na kateri slavimo našo državnost.

MITJA BERCE Ivana Kaučiča ul. 12, Ljutomer

Odprto pismo

Ob neukrepanju obveščene gradbene inšpekcije o škodi, ki jo na naši hiši na Murnikovi 8/a v Ljubljani povzroča neprimerna gradnja na Murnikovi 10, smo prisiljeni javno pozvati investitorke, tudi obveščeno že pred meseci, da nam takoj (!) preneha še naprej povzročati in še povečevati že nastalo in dokazljivo (!) škodo. **ALFRED IN MAGDALENA POLLAK** Murnikova 8/a, Ljubljana

Ko župani odločajo

Umeščanje avtocest v prostor je nedvomno ena najtežjih in najodgovornejših nalog vsake družbe na poti trajnostnega uravnovežnega razvoja. Cilji, ki se jim morajo načrtovalci čimbolj približati so ohranjanje narave in kulturne krajine, zagotavljanje najmanjših možnih škodljivih vplivov na bivalno okolje, gospodarnost izvedbe in uporabe, prometna varnost in usmerjanje prometnih tokov tako, da bodo vse gospodarske regije enakovredno obravnavane. Zato je načrtovanje cestnih povezav s pripadajočo infrastrukturo interdisciplinarna dejavnost, ki zahteva predhodne poglobljene študije in analize vseh vrst, ki jih lahko izdelajo le pooblaščen strokovnjaki. Za ocenjevanje primernosti ene od proučenih različic cestne trase pa morajo biti izdelana natančna strokovna merila, ki nato izkazujejo prednosti ali pomanjkljivosti posamezne različice.

Za traso hitre ceste med Velenjem in avtocesto A1 so bili do sedaj javno predstavljeni trije predlogi. Politika, vključno z velenjskim županom, je brez ustrezne utemeljitve izbrala varianto F3 Velenje-Podlog. Ni videti,

da so bila upoštevana katera od strokovnih meril. Težko je verjeti, da cesta ne bo poškodovala Ponikovskega dolina in razvednotila zaščitene kroge potoka Ložnice. S hrupom in plini bo ogrožala bivalno okolje naselij ob predvideni trasi. Tako imenovani omilitveni ukrepi po dosedanjih izkušnjah ne dosegajo pričakovane stopnje ohranjanja narave. Tudi trasa F2 Velenje-Šentrupert ni sprejemljiva, ker bi uničila najboljša kmetijska zemljišča, za katera na žalost še vedno nimamo ustreznega vrednotenja. Špekulativno nizka tržna cena bi morala biti korigirana z vrednostjo vsaj petdesetletnega katastrskega dohodka. O varianti trase F6, ki poteka po območju obstoječe državne ceste Velenje-Arja vas ni pomembnejše razprave, čeprav smo mnenja, da je vredna podrobnejše presoje. Prednosti vidimo v tem, da se z že obstoječim priključkom na avtocesto bolj približa Celju, kamor gravitira Savinjskovalenski regija. Trasa ne preseka strnjenih naselij, ter dodatno bistveno ne obremenjuje okolja, ki je degradirano že s sedanjo državno cesto.

JOŽE NEMEC, Društvo za varstvo okolja Domžale - Kamnik Adamičeva 7, Domžale